

بررسی زیرساخت‌های گردشگری ساحلی در ایران با تمرکز بر نقش استان‌های

شمالی (مطالعه موردی استان مازندران- شهرستان رامسر)

محمد کاظم حلاجی ثانی

کارشناس رئیس مدیریت جهانگردی - مازندران رامسر

Email: rahadtour@yahoo.com

چکیده:

گردشگری به عنوان یک منبع درآمد سراسری در تجارت جهانی و عنصر مهمی در بهبود و تنظیم موازنی بازگانی و تراز پرداخت‌های بسیاری از کشورها شده است. این صنعت یک صنعت منحصر به فرد اقتصادی تلقی شده و طرفداران بسیاری دارد. با توجه به اهمیت روز افزون این صنعت شاهد توسعه و فراغیری این صنعت هستیم که به زیر شاخه‌های تخصصی دیگری تبدیل شده است. کشور ما از نظر منع جاذبه‌های طبیعی پنجمین کشور دنیاست، و این در حالی است که با وجود حدود ۴ هزار کیلومتر نوار ساحلی در کشور هنوز برنامه‌ای مشخص درخصوص توسعه زیرساخت‌های گردشگری ساحلی نداریم. مناطق ساحلی شمال ایران از پریارترین و پویاترین منابع اکولوژیکی و بسترمه‌ی جهت فعالیت‌های عظیم اقتصادی و اجتماعی در جهان به شمار می‌روند. شهرستان رامسر با داشتن منابع ارزشمند اکولوژیکی، با تنوع زیستی فراوان دارای پتانسیل فراوانی در زمینه گردشگری ساحلی و جذب توریست و در نتیجه اشتغال زایی می‌باشد.

این مقاله قصد دارد ضمن بیان مفهوم گردشگری ساحلی، به بررسی روند توسعه زیرساخت‌های این شاخه از گردشگری در ایران پرداخته و نقش استان مازندران و در ادامه شهرستان رامسر را به عنوان منبع عظیم در جذب گردشگر ساحلی بیان و چالش‌ها پیشرو و راهکارهای کاربردی را ارایه نماید.

واژگان کلیدی: گردشگری ساحلی، زیرساخت گردشگری ساحلی

مقدمه :

جهانگردی یکی از صنایع در حال رشد جهان بوده و عموماً کشورها در تمام مراحل توسعه به طور فزاینده‌ای به آن وابسته هستند. توسعه این صنعت بیویژه در کشورهایی که به دنبال دستیابی به رشد پایدار می‌باشند از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است. گردشگری ساحلی یکی از بزرگترین فعالیت‌های جهان است که با رشد شتابنده خود به فعالیتی چند منظوره مبدل گشته است. بطوريکه توسعه توریسم و تفریحات مربوطه از عوامل مؤثر در شکل دهنده گردشگری ساحلی بوده و تأمین کننده مزایای مستقیم و غیر مستقیم اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی و محیطی بسیاری برای میزبان است، اما از طرفی دیگر چنین رویکردی موجب پدید آمدن نگرانی‌ها و بیمهایی از تهدید و تخریب هویت، محیط و میراث طبیعی، تاریخی و فرهنگی ساکنان محلی سواحل گشته است. بطوريکه مقابله با اثرات ناشی از رشد توریسم کنترل نشده، نیازمند روش‌ها و شیوه‌هایی صحیح برنامه‌ریزی، طراحی و مدیریت این مکانهاست. کشور ایران با توجه به وجود تنوع فراوان زیست محیطی و اماکن تاریخی - باستانی در مقایسه با دیگر کشورهای جهان، برای رسیدن به شرایط استفاده بهینه از مواهب موجود جذب گردشگر و بهره برداری اقتصادی فاصله زیادی دارد. استان مازندران به خاطر شرایط ویژه منطقه‌ای و برخورداری از مواهب طبیعی و تاریخی دارای پتانسیل بالقوه‌ای است که باید به فعلیت برسد، حضور دریاچه‌ای عظیم و نادر در جهان که به خاطر وسعتش دریا نامیده می‌شود و کوههای سر به فلک کشیده‌ای که از عظمت کوه دماوند بهره جسته و چون بال

سیمرغی سبز فام ، دشت مازندران را در آغاز کشیده است و آثار تاریخی فراوانی که هر یک می تواند هزاران گردشگر را به خود بخواند، از پتانسیل های برجسته ای است که قدم به قدم در این سرزمین یافت می شود. استانی که در بسیاری از فضولات دمای مناطق آن نزدیک به پنجاه درجه سانتیگراد بوده می توان چهار فصل سال را در گردشی یکروزه حس کرد . جنگل های اینبو و آشیانی بی بدیل در یکسو و دریابی آوازخوان سمعونی حیاتی را اجرا می کنند که هر مسافر را در عطر بهار نارنج خود سرمست می کند و طراوت زندگی را در بارش نرم خود منتشر می نماید .

این مقاله با توجه به مطالعات کتابخانه ای و میدانی انجام گرفته سعی دارد مفهوم گردشگری ساحلی را با توجه به فواید و معایب آن مورد بررسی قرار دهد.

گردشگر و گردشگری :

تعريف سازمان ملل بر اساس پیشنهاد کنفرانس بین المللی ترانسیورت در سال ۱۹۶۴ از گردشگر بیان می دارد : ((گردشگر کسی است که به منظور تفرج ، بازدید از مناطق دینی ، معالجه ، مطالعه ، تجارت ، ورزش یا زیارت به کشوری غیر از کشوری که در آن اقامت دارد سفر می کند مشروط بر اینکه حداقل مدت اقامت او از ۲۴ ساعت کمتر و از شش ماه بیشتر نباشد .)) اما شاید بهترین تعريفی که از گردشگری شده است تعريف ناتیسن و وال (۱۹۸۲) باشد :

((توریسم یا گردشگر ، حرکت معاصر مردم است برای اینکه اوقات فراغت خود را در مکانهای بیرون از خانه صرف نموده و اقامت نماید ، فعالین هایی است که طی اقامتشات انجام می دهند و نیز تسهیلاتی است که متناسب با نیازهایشان ایجاد می شود)) .

انواع گردشگری :

توریسم یا گردشگری به دو دسته تقسیم می شود : داخلی و خارجی . گردشگری داخلی عبارت است از سفر هایی که با انگیزه ها و شرایط گردشگری بین المللی اما در داخل محدوده یک کشور صورت می گیرد . به علت سهولتی که در بطن گردشگری داخلی وجود دارد ، این نوع توریسم از رونق بیشتری برخوردار است و سهولت آن را عواملی مانند کوتاهی فاصله ها ، آشنایی قبلی با محیط و فضا ، آشنایی با زبان رایج ، عدم مقررات عبور از مرز و گمرکات و تبدیل پول و ... ، اطمینان کلی مسافر به تأمین ناشی از بومی بودن و صرفه جویی یا لائق تصور صرفه جویی در هزینه های سفر بخصوص حمل و نقل پدید می آورند . به علاوه عامل درآمد افراد در انتخاب سفرهای داخلی به جای مسافرت های خارجی تأثیر بسزایی دارد .

تفرج :

گردشگران (چه داخلی و چه خارجی) در محیط بسته و یا فضای باز به فعالیت های تفریحی می پردازند . در محیط های باز ، گردشگران به سرگرمی های متعددی رو می آورند که تمامی این گونه تفریحات و یا سرگرمی ها تحت عنوان (تفرج یا گشت و گذار) مطرح می شوند . از این قرار تفرج ها یا گشت و گذار به سرگرمی هایی گفته می شود که توسط گردشگران فقط در محیط باز اتفاق می افتد .

انواع جاذبه های گردشگری :

هر منطقه برای جلب گردشگر از نقاط دیگر و با انگیزه های متفاوت از منابع توریستی خود سود می برد . این مناطق عمدهاً به دو دسته تقسیم می شوند :

الف) جاذبه های مهیا که منظور از آن عوامل طبیعی از قبیل آب و هوای خوش ، مناظر مطلوب ، امکان ماهیگیری ، دریانوردی و اسکی روی آب ، آبهای گرم معدنی ، امکان کوهنوردی اسکی ، شکار و ... می باشد . برای استفاده از جاذبه های مهیا ، گردشگری تحت عنوان گردشگری تفریحی ، درمانی و ورزشی صورت می پذیرد .

ب) جاذبه های نا مهیا به عواملی گفته می شود که به دست بشر ساخته شده اند و از آنها برای جلب گردشگر استفاده می کنند . مانند: موزه ها ، آثار باستانی و تاریخی ، نمایشگاهها زیارتگاهها و ... برای استفاده از جاذبه های نا مهیا گردشگری تحت عنوان گردشگری فرهنگی ، مذهبی ، تجاری و سیاسی صورت می گیرد .

مفاهیم و تعاریف:

بررسی مفهوم نواحی ساحلی از دیدگاههای مختلف نظری:

تهران - مهرماه ۱۳۹۰

- دیدگاه حقوقی: منطقه هایی به عرض ۲ کیلومتر از بالاترین خط تراز مد دریا در طول ساحل تا عمق ۶ متر پایینتر از خط تراز جزر در داخل دریا را شامل میشود.

- دیدگاه جغرافیایی: منطقه وسیعی از خشکی و دریا که در آن عوامل مختلف خشکی و دریا با یکدیگر در تعامل بوده و شرایطی را ایجاد می کنند که با هر یک از مناطق مذکور متمایز است.

- دیدگاه مهندسی سواحل: منطقه ای که از پشت تلاماسه ها (در سواحل ماسه ای) و یا پرتگاهها (در سواحل صخره ای) شروع می شود و تا منطقه شکست امواج (surf zone) یا نقطه کف آلوگی (plunge) ادامه می یابد.

- دیدگاه زیستی و بوم شناسی: منطقه ای شامل پهنه های بین جزر و مدی (tidal zone) از بالاترین پادگانه ساحلی (terrace) تا آبهای کرانه ای (inshore/coastal waters) که عنوان آخرین پذیرنده آلاینده های خشکی و دریا می باشند و در معرض تجمع انواع آلاینده ها و تهدیدات خشکی و دریا قرار دارند. لذا به عنوان نواحی حساس و آسیب پذیر محسوب می شوند.

تفرج و گردشگری ساحلی :

منابع طبیعی و فرهنگی که پایه و اساس گردشگری و تفرج را در ساحل شکل می دهد شامل مسائل عمده ذیل می شوند :

الف) آب و آبزیان

ب) پوشش گیاهی

ج) توپوگرافی

د) زمین شناسی و خاک

ه) اقلیم

و) ویژگی های تاریخی

ز) ویژگی های نزدیکی ، اطلاعات و راهنمایی

ح) فعالیت های ساختمانی

ط) صنعت و تأسیسات

گردشگری و تفرج در نوار ساحلی دارای جایگاهی است که در چهار زیر منطقه موازی با ساحل قرار دارد.

(۱) منطقه آبهای ساحلی

این منطقه دریابی اکولوژیکی نزدیک ساحل ، از فلات قاره شروع می شود و تا ساحل ادامه دارد . این منطقه غنی ترین منطقه برای ماهیگیری است و غالباً شامل صخره ها و ستونهای سنگی جالب توجه می باشد . این قسمت برای سفر به جزایر نزدیک نیز مورد استفاده قرار می گیرد .

(۲) منطقه ساحل

هم محدوده ای از دریا و هم محدوده ای از خشکی را در بر می گیرد ، بخصوص اگر گستردگی و شنی باشد ، بسیاری از بازی ها و ورزش های آبی گروهی را حمایت می کند .

(۳) منطقه پهنه کرانه ای

این منطقه به ناحیه پشت منطقه ساحل اطلاق می شود ، و بسیاری از تفریحات دریابی را حمایت می کند . مانند چادر زدن ، پیک نیک و گردش بیرون شهر . در برخی مکانها ، این منطقه هتل ها و برخی مشاغل را در بر می گیرد . چشم انداز مهم این منطقه منظره دریاست .

(۴) منطقه پس کرانه

اراضی پشت مناطق ساحلی عموماً شامل مناطقی است که خدمات را برای فعالیت های تفریحی در بر می گیرد . منظره ساحلی توسط پستی ها و پوشش گیاهی شکل گرفته است .

{ منطقه بخش خدمات

Vicinage

منطقه پس کرانه ←

{ منطقه هتل ها ، گردش پیک نیک و چادر

Share Land

منطقه پهنه کرانه ای ←

{ محدوده بازی ها و ورزش های آبی

Beach

منطقه ساحل ←

{ محدوده ماهیگیری و سفر به جزایر

Neritic

منطقه آبهای ساحلی ←

تاریخچه توریسم ساحلی و ماهیت گردشگری ساحلی در ایران :

توریسم ساحلی از قدیمیترین انواع گردشگری است. بطوریکه سابقه برخی از تفریجگاههای ساحلی به قرن ۱۹ بر می‌گردد. در ابتدای امر این فضاهای مختص افرادی بود که تنها برای دیدار از سواحل دریا مراجعه می‌کردند، اما در دهه‌های اخیر بازار گردشگری ساحلی اغلب ترکیبات متنوعی از انواع اقامات و استفاده گردشگران - بویژه در طول تابستان - تقاضا کرده، با رقابتی فزاینده خواستار سرمایه‌گذاری‌های عمده در زمینه زیرساخت‌ها و ایجاد تسهیلات و حفاظت منابع طبیعی اعم از دریا ساحل، تالاب و سایر میراث طبیعی است.

در حقیقت زمان مطلوب گردشگری ساحلی تنها با عواملی چون خورشید، دریا و ماسه سپری شده و گردشگرهای مدرن امروزی در جستجوی فعالیت‌ها و تجربیات متفاوتی است (ترکیبی از فعالیت‌های ورزشی، تفریحی، فرهنگی و میراث طبیعی و ...) با وجودی که کشورهای حاشیه خلیج فارس از امکانات طبیعی کافی برای رونق توریسم دریایی بهره‌ای نبرده اند. اما با ساخت جزایر مصنوعی و تسهیلات ساحلی متنوع اقدام به توسعه گردشگری دریایی و ساحلی خود کرده اند. در این میان کشور ما با برخورداری از جاذبه‌های بالقوه خود در توریسم دریایی، هنوز در میان کشورهای فعال در زمینه توریسم دریایی جایگاهی ندارد.

در صورت حرکت سازمان یافته، ضمن سرمایه‌گذاری‌های کلان، مردم می‌توانند شاهد رونق گردشگری دریایی (ساحلی) و توسعه اقتصادی منطقه خود باشند. شهرهای و بنادر ساحلی و جزایری چون قشم، کیش، در جنوب ایران و شهرهای و بنادر شمالی ایران همچون آستارا، انزلی، رشت، رامسر و ... در صورت ایجاد تأسیسات گردشگری مناسب و استفاده از ظرفیت‌های موجود در آنها برای جذب گردشگر، می‌توانند در توسعه توریسم دریایی کشور موفق باشند. کارشناسان گردشگری برگزاری تورهای غواصی، تورهای دیدن از تخم گذاری لاک پشت‌ها و دیدار از لاک پشت‌های عظیم الجثه و برگزاری مسابقات ورزشی آبی را در سواحل کشور، از جمله اقداماتی می‌دانند که می‌توانند توریسم دریایی را رونق دهد.

شناسایی الگوهای موفق در دنیا و نحوه استفاده آنها از جاذبه‌های گردشگری دریایی و ساحلی می‌تواند راه میانبر مناسبی برای موفقیت در این حوزه باشد، اما اولین گام در این راه شناسایی آثار و نتایج حاصل از توریسم ساحلی است که می‌تواند نقش مؤثری در توسعه پایدار این صنعت و جلوگیری از عوارض ناشی از رشد بدون برنامه و شتابزده آن داشته باشد.

اثرات گردشگری ساحلی :

وظيفة اصلی جلب گردشگر، حفاظت از منابع توریستی محسوب می‌شود و باید سعی کافی بعمل آید تا با تعیین مقررات و قوانین لازم جهت حفظ حریم راه‌ها، گذرها و مسیر رودها و همچنین تعیین نوع استفاده از اراضی و نیز مقررات ساختمانی، ویژگی‌های طبیعی و منطقه حفظ گشته و حتی المقدور از هر نوع اقدامی که صدمه‌ای به آن وارد آورد، با دور اندیشه کافی جلوگیری به عمل آید. به هر صورت توجه به فواید گردشگری نباید موجب فراموش کردن جنبه‌های نامطلوب این پدیده گردد.

اثرات فرهنگی اجتماعی گردشگری ساحلی :

وقتی اینبوه گردشگران به منطقه‌ای دیگر می‌روند، شیوه‌های رفتاری لباس پوشیدن، غذا خوردن و فرهنگ خاص خود را به آن جامعه وارد می‌کنند که ممکن است با معیارهای فرهنگی آن جامعه فرق داشته باشد و موجب به خطر افتادن اساس نظم اخلاقی جامعه میزبان، عدم توجه به رسوم و عادات محلی و در نتیجه سست کردن بنیادی روش زندگی محلی می‌شود. اما در این میان نباید اثرات مثبت تبادل فرهنگی و تفاهم بین المللی را از یاد برد.

اثرات زیست محیطی گردشگری :

محیط زیست طبیعی شامل آن چیزی است که در طبیعت وجود دارد مانند آب و هوا، زمین و خاک‌های آن، توبوگرافی، زمین‌شناسی، منابع آب، گیاهان جانوران و سیستمهای اکولوژیکی. محیط زیست دیگری نیز وجود دارد که مصنوع انسان است و عوارض انسان ساز را در بر می‌گیرد که عموماً انواع ساختمان‌ها و توسعه ساختاری هستند همانند مکان‌های تاریخی و باستانی.

در مورد روابط گردشگری و محیط زیست سه دیدگاه وجود دارد :

بسیاری از عوارض موجود در محیط زیست برای گردشگران جذاب هستند.

تسهیلات و زیرساختهای توریستی یکی از موارد محیط زیست مصنوع می‌باشد.

تهران - مهرماه ۱۳۹۰

توسعه گردشگری و استفاده از طبیعت، موجبات اثرات زیست محیطی می‌شود.

مشکلات بالقوه اثرات زیست محیطی گردشگری بدین دلیل است که غالباً در محیطی حساس و آسیب پذیر ایجاد می‌شوند. مسائل زیست محیطی گردشگری شامل تخریب محیط زیست بدلیل ایجاد ساختمان‌ها و یا آلوده نمودن محیط زیست طبیعی است.

گسترش فعالیت‌های مربوط به گذراندن اوقات فراغت و گردشگری در یک ناحیه مشاغل متعددی را پدید می‌آورد و در نتیجه ممکن است عده زیادی به ان ناحیه مهاجرت کرده و جمعیت منطقه مورد نظر افزایش یابد. به دنبال آن تعداد خانه‌های کوچک اجاره‌ای، تعمیرگاه‌های اتومبیل رستوران‌ها و مغازه‌ها افزایش می‌یابد، قیمت زمین بالا می‌رود و وسعت چشم انداز‌های طبیعی آن ناحیه کاهش یافته و چشم اندازهای ساخته دست انسان (مصنوع) بیشتر می‌شود.

آنواع اثرات زیست محیطی گردشگری ساحلی:

گردشگری ساحلی هم می‌تواند اثرات مثبت بر محیط زیست بگذارد و هم اثرات منفی و یا اینکه هیچ اثر قابل توجهی نداشته باشد؛ البته این موضوع بستگی دارد به اینکه گردشگری چگونه توسعه یافته و چگونه برنامه ریزی و مدیریت شده است. همچون سایر گروه‌های گردشگری توریسم ساحلی نیز پیامدهای مثبت و منفی به همراه دارد. پیامدهای مثبت در ایجاد و افزایش امکانات رفاهی، زمینه‌های اشتغال، شکستن سدهای فرهنگی، آشنایی با ناشناخته‌ها و بهبود پایه‌های اقتصادی تحقق می‌یابد.

اثرات مثبت:

- نگهداری نواحی طبیعی مهم: پارک‌های ملی و حفاظت شده.
- نگهداری مکان‌های باستانی و تاریخی و ویژگی‌های معماری به عنوان یک عنصر جذاب فرهنگ.
- بهبود کیفیت محیط زیست
- بهبود محیط زیست و توسعه زیر ساختها همانند توسعه ذخایر آبی و مدیریت مناسب آب زیرا گردشگری ذخایر آبی بیشتری را می‌طلبد.
- تأسیسات زیر بنایی که برای توسعه توریسم ایجاد می‌شوند، برای افراد آن مناطق نیز مفید است. همانند خطوط هوایی، فرودگاه‌ها، آزاد راهها که برای بخش حمل و نقل و اقتصاد مفید است.

اثرات منفی:

- آلودگی آب
- آلودگی هوا
- آلودگی صوتی
- آلودگی بصری
- هتل‌هایی با ساختار ضعیف
- عالم تبلیغاتی نامناسب
- خطوط تلفن و برق و ...
- مشکلات دفع مواد زائد
- زبان‌های اکولوژیکی مانند از بین رفتن حیات دریایی
- حوادث زیست محیطی
- مشکلات کاربری اراضی
- مشکلات بهداشتی
- تغییرات خط ساحلی و فرسایش خاک

ویژگی‌های سواحل شمال

توریسم ساحلی در بزرگترین دریاچه جهان :

سواحل دریاچه خزر از جمله زیبا ترین و جذاب ترین مناطق اکوتوریستی ایران محسوب می شود . سواحل یاد شده نه تنها مورد توجه ملیون ها گردشگر داخلی بوده بلکه همواره به عنوان مقصد جهانگردان خارجی نیز مورد توجه بوده است . تراکم درختان از یک سو و دامنه های سلسله جبال البرز و سواحل دریاچه خزر از سوی دیگر سبب شده است چشم اندازهای طبیعی بسیار زیبا در کرانه های این مناطق وجود آید .

از ویژگی های سواحل دریاچه خزر ماسه ای بودن و نزدیکی آن به جنگل است . پیرامون کناره های ساحلی دریاچه خزر را با غ های مرکبات ، شالیزارها و کشتزارهای سر سبز پوشانده است و جلوه هایی شگفت انگیز را پدید آورده است . سواحل دریاچه خزر از لحاظ نوع ساحل قابلیت بسیار مناسب برای بهره برداری از گردشگری ساحلی دارد و یکی از کم نظیرترین سواحل جهان به شمار می رود . دریای مازندران دارای شرایط آب و هوایی گوناگون است . شمال آن تحت تأثیر اقلیم قاره ای درزون حرارتی کم حرارت است ، در حالی که کرانه های جنوبی دریا با تابستانهای گرم و خشک و زمستان های ملایم و مرطوب آن و هوایی مدیترانه ای دارد . میانگین درجه حرارت سالانه از دهم تیر الی دهم شهریور در سطح آب ۲۶ تا ۲۴ درجه سانتی گراد بوده و در ماه های زمستان میانگین درجه حرارت از ۱۰ الی ۱۲ در نوسان است .

پوشش گیاهی دریای مازندران از گیاهان آبی گلدار تشکیل شده است . میزان نمک آب این دریا و عدم پیوند آن با دریاهای آزاد باعث شده گیاهان کفزی دریای خزر از نظر گونه های تشکیل دهنده نسبت به آبگیرهای عادی جهان بسیار فقیر تر باشد . در این دریا ۵۷۵ گونه گیاه شناخته شده که از بین آنها پنج گونه گیاه آلی و ۲۰۵ گونه جلکه هایی هستند که در کف دریا زندگی می کنند . سالانه حدود ۲۰۰۰ تن گیاه دریایی از این دریاچه گردآوری می شود .

جوامع جانوری دریای مازندران در طول تاریخ زمین شناختی خود دستخوش دگرگونی های بسیاری شده اند و بیشتر آنها بازماندگان جانوران دریاهای دوران سوم زمین شناختی هستند . علیرغم وجود زیستگاهها و شرایط مشابه جوامع جانوری دریای مازندران در مقایسه با دریای سیاه بسیار ضعیف شده و تنها چهل درصد تعداد گونه ها در آن وجود دارد که تقریباً نصف گونه ها بوده و بیشتر از دو سوم آنها تنها در این دریا و حوزه دریایی سیاه - آرال یافت می شود .

مجموعاً در این دریا هزارو سیصد و سی گونه جانوری زندگی می کنند که هشتصد و پنجاه گونه آن ماهی و جانور دریایی است که از آن صد و دوازده گونه مهره دار هستند و تنها جانور پستاندار آن فک دریایی مازندران است که به علت شکار بی رویه در معرض خطر انفراض قرار دارد .

آبهای ساحلی و آزاد دریای مازندران پناهگاه صدها گونه از پرندگان ساحلی ، مرغابی و پرندگان دریایی است و این نواحی برای پرندگان مهاجر به منزله توقفگاه بین راهی می باشد همچنین در این دریا ۳۲۶ گونه و زیر گونه ماهی وجود دارد که ماهی سفید ، سوف ، آزاد ، ازون برون ، فیل ماهی ، اردک ، کپور ، کفال ، کلمه ، اسبله ، کیلکا و کولی از مهمترین ماهیان دریای مازندران هستند که از اهمیت شیلاتی برخوردارند .

مجموعه امتیازات دریای مازندران ، از آن اکوسیستمی ساخته که در زندگی اقتصادی مردم کرانه های خود نقش انکار ناپذیری ایفا می کند .

توریسم ساحلی در رامسر :

رامسر یکی از زیبا ترین شهرهای ایران بوده و در منتهی الیه ضلع باختری استان مازندران قرار دارد و نزدیک ترین شهر به استان گیلان است . مسافت آن تا رشت ۱۱۵ کیلومتر ، تا ساری ۲۵۵ کیلومتر و تا تهران ۳۷۸ کیلومتر است .

جاده های توریستی در شهرستان رامسر به دلیل محیط طبیعی آن از یک سو و فعال بودن حیات اجتماعی آن از سوی دیگر بسیار گوناگون ، پر تنوع و جذاب است و در آن می توان نمونه های جالبی از جاذبه های متنوع سیاحتی را مشاهده کرد ، یکی از جاذبه های فعال توریستی رامسر ، سواحل آن می باشد ، سواحل شهر رامسر با شیب نسبتاً ملایمی به دریا ختم می شود و دارای آبی بسیار تمیز و سالم می باشد . آبهای ساحلی شهر رامسر به دلیل عبور جاده ساحلی از کنار آن در بسیاری نقاط قابل دسترسی بوده و به دلیل این سهولت ارتباطی از زوایای مختلف آن می توان به آنجا راه یافت . رامسر همواره با سه عنوان گردشگری در سطح کشور به دیگران معروف شده است . توریسم ساحلی ، توریسم درمانی و توریسم جنگلی یا همان اکوتوریسم سه رأس اصلی توریسم را در پایلوت رامسر به خود اختصاص داده اند .

ویژگی های توریستی سواحل رامسر ، مختص به گردشگران ساحلی :

تهران - مهرماه ۱۳۹۰

مکان های تفریحی: پلازه های میانهاله، توسکا سرا، لیدو، شهرداری، دریا پشت، کوثر، پلازه تله کابین امکانات موجود در پلازه ها: دسترسی آسان به ساحل، پارکینگ، رستوران، پارک بازی، سرویس بهداشتی، کافه سنتی، هتل، رستوران دریایی، پارک آبی، فروشگاه های مواد غذایی و صنایع دستی، جاده پیاده روی ساحلی، نشیمنگاه، پارک ورزشی، گارد امنیتی، طرح شنا هتل های قابل دسترس: آزادی، کوثر، کاسپین، نازیا، هنرمندان

هتل های ساحلی: خلچ، اشک

هتل های بیلاقی با فاصله ۲۵ کیلومتر، جواهرده: متل جواهر و صفاتیان

جادبه های قابل دسترس: آبگرم معدنی، آبسرد معدنی، جاده کازینو، هتل قدیم، باغ ایرانی، تله کابین رامسر، جواهرده، کاخ موزه، جنگل دالخانی

پیشنهادات و راهبرد هایی در جهت توسعه کیفی و کمی سواحل، همسو با بحث توریسم:

- ۱- توسعه فعالیت های اقتصادی سازگار با ظرفیت های زیست محیطی مناطق ساحلی
- ۲- ایجاد هماهنگی و همسویی و شفاف سازی در قوانین و مقررات ناظر بر فعالیت های بخش های دولتی، تعاقنی و خصوصی
- ۳- منع نمودن استفاده های اختصاصی از حریم سواحل و تامین دسترسی همگانی به آن
- ۴- ایجاد زمینه مشارکت همگانی در سامانه های مناطق ساحلی
- ۵- حفظ و احیای زیست بوم های ساحلی و دریایی
- ۶- جلوگیری از تخریب و آلودگی محیط زیست مناطق ساحلی
- ۷- ارتقای ظرفیت های مقابله با مخاطرات محیطی و حوادث غیر مترقبه
- ۸- قانونمند کردن شیوه بهره برداری، استقرار فعالیت ها و ساخت و سازها در مناطق ساحلی، همراه با ایجاد بسترها حقوقی لازم
- ۹- تامین امنیت جوامع و فعالیت های مستقر در مناطق ساحلی
- ۱۰- پایش و ارزیابی مستمر فعالیت ها و افادات در مناطق ساحلی
- ۱۱- فرهنگ سازی استفاده مناسب از سواحل و دریا

راهکارهای پیشنهادی در جهت توسعه توریسم ساحلی:

- ۱- تغییر در الگوی جذب گردشگران به منطقه از رویکرد گردشگری انبوه به رویکرد گردشگری نوین
- ۲- زمینه سازی در جهت توسعه اکوتوریسم، طبیعت گردی و گردشگری تفریحی
- ۳- ایجاد سیاست های مشخص و از پیش تعیین شده
- ۴- اطلاع رسانی مناسب به شهروندان در جهت آشنایی با جاذبه ها و فواید اقتصادی گردشگری ساحلی
- ۵- استفاده از شیوه معماری سنتی و بومی در تاسیسات گردشگری ساحلی
- ۶- ایجاد سیستم مدیریت در درجه بندی تاسیسات گردشگری
- ۷- استفاده بهینه از امکانات و باز تولید و جایگزینی مناسب با توجه به فصلی بودن تقاضا
- ۸- ایجاد کلبه های ساحلی و ساخت ویلاهای بیلاقی و تابستانی
- ۹- ایجاد مراکز درمانی در اطراف طرح سالم سازی دریا
- ۱۰- نرخ گذاری پلازه ها و نصب آن در محل ورودی سواحل
- ۱۱- نصب تابلوهای آموزشی در سواحل و تاکید بر بهداشت
- ۱۲- وجود نیروهای امنیتی بصورت شبانه روزی
- ۱۳- وجود نیروهای غریق به طور شبانه روزی
- ۱۴- ایجاد پارکینگ مناسب در سواحل دریا
- ۱۵- ایجاد روش نایاب مناسب در سواحل
- ۱۶- ایجاد سالن های ورزشی، تفریحی و سینما در جهت تفریحات سالم

تهران - مهرماه ۱۳۹۰

۱۷- ایجاد بازارچه های سنتی و عرضه صنایع دستی منطقه

۱۸- ملی کردن طرح دریا

نتیجه گیری:

توسعه پایدار گردشگری بازبینی نیاز های کنونی گردشگران و نواحی میزبان در زمان حال و نگهداری و حفاظت فرصتها برای آینده است. برنامه ریزی برای گردشگری به تهایی و جدا از سایر بخش های اقتصادی کافی نیست، بلکه برای گردشگری پایدار و موثر باید در کل اقتصاد یکپارچگی بعمل آید که این امر نیازمند برنامه ریزی و مدیریت متمرک است. در این بین گردشگری ساحلی خود دارای مقوله ای جدا از سایر منابع گردشگری می باشد. با رشد سریع صنعت گردشگری، محیط ساحلی فشار بیشتری را تحمل میکند، این امر هوشیاری بیشتری را در دستیابی به محیط که بنیاد صنعت گردشگری را تشکیل می دهد، طلب می نماید. رشد گردشگری منتج به منابع بسیاری برای نواحی ساحلی شده است، اما گسترش بدون برنامه آن هم، بهای زیست محیطی جدی به همراه دارد. تقریبا تمام شهر های ساحلی شمال ایران توان بالقوه ای برای ارایه گردشگری ساحلی را در حد رضایت بخشی دارند که مستلزم برنامه ریزی، سازماندهی و سرمایه گذاری می باشند. سرمایه گذاری به منظور بهبود کیفیت گردشگری ساحلی نقش برجسته ای در توسعه اقامتگاههای جدید منطقه ایفا می کند. توسعه گردشگری ساحلی در حقیقت نوعی کارآفرینی می باشد. این شاخه از توریسم، می باشی مورد توجه قرار گیرد، زمینه ای که شاید نقطه عطفی برای توسعه گردشگری ایران باشد.

منابع:

- ۱-ادینگتون، جی، ام؛ بهار ۱۳۷۴ ، اکوتوریسم، اکولوژی، فعالیتهای تفریحی و صنعت جهانگردی؛ ترجمه اسماعیل کهرم، انتشارات سازمان حفاظت محیط زیست
- ۲-پورو خشوبی، سیده زهرا، ۱۳۸۰ ، راهکار های توسعه بهینه زیست محیطی در گردشگری ساحلی، انتشارات سازمان حفاظت محیط زیست.
- ۳-جمشیدیان، مهدی و اکبر مهدی پور عطا آبادی، مدیریت توریسم، انتشارات مانی، چاپ اول ۱۳۷۹
- ۴-حلاجی ثانی، مصطفی، توریسم در رامسر، معین، چاپ اول ۱۳۷۶
- ۵-درام، اندی . آلن مور، محسن رنجبر، مقدمه ای بر برنامه ریزی و مدیریت اکوتوریسم، آیش، چاپ اول ۱۳۸۸
- ۶-سجادی، سید محمد تقی، تاریخ و جغرافیایی تاریخی رامسر، معین، چاپ اول ۱۳۷۸
- ۷-خطوفت شمسی، مسعود؛ از سخت سر تا رامسر؛ تهران، انتشارات بدرقه جاویدان، ۱۳۸۳.
- ۸-مدیریت جهانگردی ، مبانی ، راهبردها و آثار ، راجر داس ویل ، ترجمه دکتر سید محمد اعرابی و داود ایزدی ، چاپ سوم ۱۳۸۴

۹-Batra G.S & A.S. Chawla; Tourism Management, A Global Perspective;
Department Of Business Management, Deep & Deep Publication, New Dehli,
۱۹۹۵, PP: ۹۰-۹۶.

۱۰-Gunn, Clare A. ; Tourism Planning, Basics, Concepts, Cases; Third edition,
Taylor & Francis, ۱۹۹۴, PP: ۸۵-۱۰۱.

۱۱- Ketchum, Bostwick H; The Waters Edge: Critical Problems Of The Coastal
Zone; The Colonial Press, USA, ۱۹۷۳ (Second Printing),PP: ۸۷-۱۲۷.

۱۲-ncsd.irandoe.org

۱۳- WWW.tourismscience.ir

۱۴ - WWW.ichto.ir